

Il-Manwal tal-Awtur

Manwal ippubblikat mill-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb
b'informazzjoni utli għal awturi dwar kwistjonijiet ta'
drittijiet tal-awtur, publikazzjoni u s-suq

Il-Manwal tal-Awtur

Manwal ippubblikat mill-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb
b'informazzjoni utli għal awturi dwar kwistjonijiet ta'
drittijiet tal-awtur, pubblikazzjoni u s-suq

Copyright © 2017 Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb

Il-jeddijiet tal-pubblikazzjoni kollha miżmuma. Ebda silta minn
dan il-ktieb ma tista' tkun ippubblikata jew mahruga f'ebda mod
mingħajr il-permess tal-pubblikatur bil-miktub.

ISBN 978-99957-916-1-2

Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb
Central Public Library
Triq Prof. Joseph J. Mangion
Floriana FRN 1800
Malta EU

+356 27131574
joe.debattista@gov.mt

www.ktieb.org.mt

Prefazju

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb qed joħroġ dan il-manwal tal-awtur sabiex iservi ta' manwal tekniku fuq id-drittijiet tal-awtur u l-industrija tal-ktieb. L-għan ta' dan il-manwal huwa li jeduka lill-awturi dwar id-drittijiet tagħhom u s-suq tal-ktieb permezz ta' eżempji prattiċi u komuni minn kuntest Ewropej bħala punt ta' referenza waqt li fl-istess hin jagħmlu referenza għal eżempji tas-suq lokali tagħna. Qed issir referenza għall-liġi lokali dwar id-drittijiet tal-awtur li hija direttament sinkronizzata mal-leġiżlazzjoni Ewropea attwali dwar l-istess drittijiet. Dan il-manwal mhuwiex maħsub biex iservi bħala gwida deskrittiva fuq is-sitwazzjoni tas-suq lokali minħabba li xi aspetti kummerċjali deskritti hawn huma meħuda mill-kuntest Ewropew. Is-suq tal-ktieb ta' Malta huwa limitat minħabba d-daqs tiegħu, iżda f'ambjent li qed jinbidel, li qed isir dejjem iktar internazzjonali permezz tat-traduzzjoni, kunċetti u miżuri ġodda qed jiġu introdotti. Minħabba li l-pubblikaturi f'Malta huma relattivament żgħar u li prattikament fis-suq tal-kotba kulhadd jaf lil xulxin, ir-relazzjoni tagħhom mal-awturi dejjem kienet ibbażata fuq kunsens reċiproku, iżda dan

ma jfissirx li l-pubblikaturi jistgħu ma jkollhomx standards professjonali, speċjalment f'kuntratt finali. L-istandards professjonali għandhom dejjem jiġu applikati għall-prattika aħjar tax-xogħol ta' pubblikazzjoni u għal ambjent tas-suq tajjeb u stabbli. L-għarfien tal-istandards professjonali u l-kunċetti legali bażiċi jgħinu biss aktar biex itejbu kemm dawn ir-relazzjonijiet kif ukoll il-kwalità tal-prodott. Nittamaw li din il-gwida sservi lill-awturi biex jifhmu dejjem aktar id-drittijiet, l-isfidi u r-realtajiet tagħhom fl-ambjent dinamiku tas-suq.

Introduzzjoni

L-industrija tal-pubblikazzjoni u tal-kotba f'Malta għandha daqs tas-suq relattivament żgħir, madanakollu hija dinamika u ħajja. Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb joffri servizzi istituzzjonali lill-industrija tal-ktieb, u jissorvelja l-industrija lokali tal-ktieb b'mod pro-attiv bl-għan li jippromwovi l-kotba u l-qari.

Bħala organizzazzjoni finanzjata mill-pubbliku, il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb huwa kompletament awtonomu mill-gvern, karatteristika meħtieġa sabiex ikun ħieles ipogġi t-talbiet u d-drittijiet tal-awturi u l-pubblikaturi fuq livell ta' politika tal-gvern u f'istituzzjonijiet internazzjonali. Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb qiegħed jitlob kontinwament lill-gvern għal żieda fil-fondi pubbliċi għall-proġetti tiegħu, u dejjem jagħmel ħiltu biex itejjeb l-inizjattivi tiegħu. Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb jorganizza laqgħat regolari ta' konsultazzjoni ma' awturi u publikaturi, u l-Kunsill stess huwa magħmul minn rappreżentanti ta' rkejjien differenti tal-industrija, inklużi awturi u publikaturi.

Wara l-pubblikazzjoni tal-verżjoni Maltija tal-Manwal tal-Utent tal-ISBN, il-Kunsill Nazzjonali tal-

Ktieb stinka biex ġabar Manwal tal-Awtur. Dan jagħmlu t-tieni dokument pubbliku estensiv li ser jinħareġ bħala parti minn strategija li tfittex li tipprovdi informazzjoni u materjal ta' referenza tant meħtieġa lill-partijiet interessati fis-suq tal-kotba - f'dan il-każ, l-awturi. Dan id-dokument jipprovdi fatti importanti u figuri dwar l-aspetti legali u ekonomiċi tal-ippubblikar tal-kotba għall-awturi. Dawn huma miġbura f'dokument wieħed sabiex l-awtur ikun jista' jidhol fis-suq b'biżżejjed għarfien tal-prattiki u r-relazzjonijiet bażiċi tas-suq li huma parti mill-proċess tal-pubblikazzjoni ta' ktieb. Minhabba d-daqs żgħir tas-suq, awturi lokali jistgħu jsibuha iebša jkollhom sors regolari ta' dħul mill-pubblikazzjonijiet tagħhom. Dan id-dokument se jipprovdi l-fatti bażiċi li awtur jeħtieġ li jkun jaf meta jkun involut fi ftehim finanzjarju u legali.

Werrej

3	Prefazju	17	Ftehim ta' pubblikazzjoni
4	Introduzzjoni	18	Agenti
5	Werrej	18	Kif tifhem il-ftehim ta' pubblikazzjoni
6	Pubblikazzjoni u drittijiet 101	18	DESKRIZZJONI TAX-"XOGHOL"
7	Il-pubblikazzjoni f'Malta	18	DATA TA' SKADENZA GHAL PUBBLIKAZZJONI
8	Drittijiet u drittijiet tal-awtur	18	DRITTIJET
8	TIPI TA' DRITTIJET	19	DRITTIJET SUSSIDJARJI
8	DRITTIJET MIĠBURIN U DAWK MHUX MIĠBURIN	19	ROYALTIES
10	X'tip ta' pubblikazzjoni?	21	HLAS MINN QABEL JEW PAGAMENT?
11	X'tip ta' editjar?	22	NOTI IMPORTANTI
12	Awtopubblikazzjoni	24	Il-prezzijiet u l-industrija tal-kotba
14	PUBBLIKAZZJONI TRADIZZJONALI JEW AWTOPUBBLIKAZZJONI?	24	SKONTI TAL-PUBBLIKATURI
15	NOTI DWAR AMAZON, IL-PUBBLIKAZZJONI U L-AWTOPUBBLIKAZZJONI	25	PREZZ IPPUBBLIKAT JEW PREZZ IRĊEVUT?

Pubblikazzjoni u drittijiet 101

Il-pubblikazzjoni f'Malta

B'popolazzjoni ta' bejn wiehded u ieħor 450,000 persuna, is-suq tal-kotba f'Malta huwa relattivament żgħir b'udjenza żgħira. Pubblikaturi stabbiliti, li huma ftit hafna, isibuha diffiċli biex joperaw u l-awturi mhumix kapaċi jgħixu biss minn fuq il-bejgħ tal-kotba tagħhom. Anke dawk l-awturi li jirbħu l-premijiet x'aktarx jaqilgħu ammont minimu mill-ktieb tagħhom, filwaqt li awturi li jiktbu letteratura tal-ġeneru u letteratura tat-tfal jistgħu jaqilgħu ftit aktar. Xi kotba li rebħu l-premijiet qabżu l-ammont mibjugħ ta' 1,000 kopja. Madanakollu kotba oħrajn li rebħu l-premijiet jistgħu f'xi każijiet ma jbiegħux aktar minn 500 kopja. Xi kotba tal-letteratura tal-ġeneru li l-aktar jinbiegħu saħansitra laħqu l-ammont mibjugħ ta' 10,000 kopja, imma stejjer ta' suċċess bħal dawn huma l-eċċezzjoni u mhux ir-regola - u l-kwantità mhijiex neċessarjament indikazzjoni ta' kwalità.

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb
Il-Manwal tal-Awtur

Drittijiet u drittijiet tal-awtur

L-awturi kollha jeħtieġu li jkunu familjari mal-kunċetti bażiċi tad-drittijiet tal-awtur fix-xena tal-komunikazzjoni tad-dinja tal-lum sabiex ikunu jafu bl-għażliet li għandhom quddiemhom meta jidhlu għal ftehim ta' pubblikazzjoni. Il-liġijiet lokali dwar id-drittijiet tal-awtur jinsabu f'Kapitolu 415 tal-Liġijiet ta' Malta.

It-terminu legali "Drittijiet tal-Awtur" huwa użat sabiex jiddeskrivi d-drittijiet li l-artisti għandhom fuq ix-xogħlijiet letterarji u artistici tagħhom. Id-drittijiet tal-awtur huma gabra ta' drittijiet li mhux neċessarjament iridu jkunu kollha inkluzi. Dawn id-drittijiet huma:

- Id-dritt sabiex tippubblika xogħol
- Id-dritt sabiex terġa' tipproduċi x-xogħol
- Id-dritt sabiex tiddistribwixxi x-xogħol
- Id-dritt sabiex tnejji xogħlijiet derivattivi
- Id-dritt sabiex twettaq x-xogħol
- Id-dritt sabiex tesebixxi x-xogħol
- Id-dritt li jzomm u jagħti l-liċenzja għal kwalunkwe minn dawn t'hawn fuq lil partijiet terzi.

TIPI TA' DRITTJIET

Hemm żewġ tipi ta' drittijiet taħt id-drittijiet tal-awtur: drittijiet ekonomiċi u drittijiet morali. Id-drittijiet ekonomiċi jippermettu lil min għandu dawn id-drittijiet sabiex jieħu kumpens finanzjarju mill-użu tax-xogħol tiegħu minn persuni oħrajn. Id-drittijiet morali huma d-drittijiet sabiex l-awturi ikunu jistgħu jishqu li x-xogħol huwa tagħhom u d-dritt sabiex jopponu bidliet fix-xogħol li jistgħu jkunu ta' dannu għar-reputazzjoni tal-artist.

Il-liġijiet dwar id-drittijiet tal-awtur jiddikjaraw li l-awtur jew min għandu d-drittijiet iżomm id-dritt li jawtorizza jew jipprevjeni ċerta atti rigward xogħol partikolari. Min iżomm id-drittijiet ta' xogħol partikolari jista' jipprojbixxi jew jawtorizza:

- ir-riproduzzjoni tax-xogħol f'diversi forum, bħal pubblikazzjoni stampata jew irrekordjar;
- ir-rappreżentazzjoni pubblika tiegħu, bħal fi dramm jew xogħol mużikali;
- l-irrekordjar tiegħu ("fissazzjoni"), fil-

forma ta' pereżempju CDs jew DVDs;

- ix-xandir tiegħu permezz ta' radju, cable jew satellita;
- it-traduzzjoni tiegħu f'lingwi oħrajn; u
- l-adattament tiegħu, bħall-adattament ta' rumanz fi script ta' film.

DRITTJIET MIĠBURIN U DAWK MHUX MIĠBURIN

Tradizzjonalment, il-pubblikaturi kienu jitolbu għad-drittijiet tal-awtur kollha fuq xogħol; din hija Prattika ġejja minn żmien l-istampar fiżiku fejn kienet aktar faċli għall-awturi li jagħtu d-drittijiet tal-awtur kollha lill-pubblikaturi sabiex jimmaniġġjaw talbiet

PRINĊIPJU ĠENERALI

Kun żgur li tifhem u taqbel mad-drittijiet kollha, inkluzi d-drittijiet fuq it-tip ta' format, mogħtija lill-pubblikatur, inkluz traduzzjoni, xandir, id-drittijiet elettronici u ta' kotba awdjo kollha.

għal stampar mill-ġdid u talbiet għal użu ieħor. Illum, bl-introduzzjoni tal-media diġitali, in-numru dejjem jiżdied ta' adattazzjonijiet ta' xogħlijiet bil-miktub għall-film, il-fenomeni tat-traduzzjoni u l-internazzjonalizzazzjoni tas-swieq, il-kuntratti tal-ippubblikar qed isiru dejjem aktar differenti mill-mudell tradizzjonali.

Teknikament, sabiex awtur jippubblika ktieb, l-awtur jeħtieġ biss li jagħti d-dritt tal-ewwel pubblikazzjoni lill-pubblikatur, li ġeneralment huwa dritt esklussiv għall-pubblikazzjoni u t-tqassim tax-xogħol, forsi b'embargo sabiex jillimita perijodikament d-dritt esklussiv tal-pubblikatur. Madanakollu, il-pubblikaturi jistgħu jitolbu għal aktar drittijiet, u l-awturi dejjem għandhom ikunu konxji dwar liema drittijiet huma lesti li jċedu.

Fost il-kunċetti bażiċi tad-drittijiet tal-awtur, l-awturi jeħtieġ li jkunu jafu dawn li ġejjin:

- Id-drittijiet tal-awtur jistgħu jiġu trasferiti biss bil-miktub;
- Il-liċenzjar jippermetti li jinżammu xi

drittijiet speċifiċi: l-awturi jzommu d-drittijiet tal-awtur u jillicenzjaw drittijiet oħrajn (pereżempju, l-ewwel pubblikazzjoni); il-pubblikaturi jieħdu d-drittijiet tal-awtur u d-drittijiet tal-liċenzjar lura (pereżempju: riproduzzjoni, derivattivi).

- Jista' jkun hemm żieda ta' addenda mal-

ftehimiet ta' pubblikazzjoni sabiex jinfethu l-bibien għan-negozjar dwar iż-żamma tad-drittijiet.

- Id-drittijiet speċifiċi jistgħu jiġu separati mill-bqija; jistgħu ma jibqgħux miġburin mad-drittijiet shaħ mogħtija mad-drittijiet tal-awtur.

X'tip ta' pubblikazzjoni?

M'hemmx norma ġenerali ta' pubblikazzjoni li tista' tiġi applikata għat-tipi kollha ta' pubblikazzjoni. Dan jiddependi dwar it-tip ta' pubblikazzjoni li qed titkellem dwarha. Is-suq tal-kotba jaqdi udjenzi differenti u joffri ġeneri differenti ta' kitba, kull wieħed bil-karatteristiċi tiegħu. Jekk il-ġeneru jkun popolari mal-qarrejja, iktar u iktar kotba jiġu ppubblikati u jikbru l-opportunitajiet għal min qed ifittex li jippubblika.

- Fil-qasam tal-pubblikazzjoni akkademika, ftit li xejn hemm skambju ta' flus, b'mod partikolari f'termini ta' ħlas minn qabel.
- Fil-qasam tal-pubblikazzjoni edukattiva u professjonali, jekk qed tistenna li l-ktieb tiegħek se jinbiegħ, ir-rati tajbin ta' royalties jistgħu jkunu l-għan ewlieni li dak li jkunu għandu jfittex,.
- F'dak li jissejjaħ biss "kummerċ", pereżempju pubblikazzjoni ġenerali, jista' jkollok avvanzi sinifikanti, imma għandek tiftakar li dawn l-avvanzi huma l-eċċezzjoni u mhux ir-regola. Huwa pjuttost diffiċli li jkollok għajxien mill-kitba,

allura aħjar ma tassumix li sibt il-bir tad-deheb ladarba pubblikatur jippubblikalek xogħlok. Din tgħodd b'mod partikolari għas-suq tal-pubblikazzjoni f'Malta..

AQRA AKTAR:

'Everything You Wanted to Know about Book Sales (But Were Afraid to Ask). An In-Depth Look at What/How/Why Books Sell' by Lincoln Michel (<https://electricliterature.com/everything-you-wanted-to-know-about-book-sales-but-were-afraid-to-ask-1fe6bc00aa2d#.7xfnt2njb>)

'My Amazon bestseller made me nothing' by Patrick Wensink (http://www.salon.com/15/03/2013/hey_amazon_wheres_my_money/)

X'tip ta' editjar?

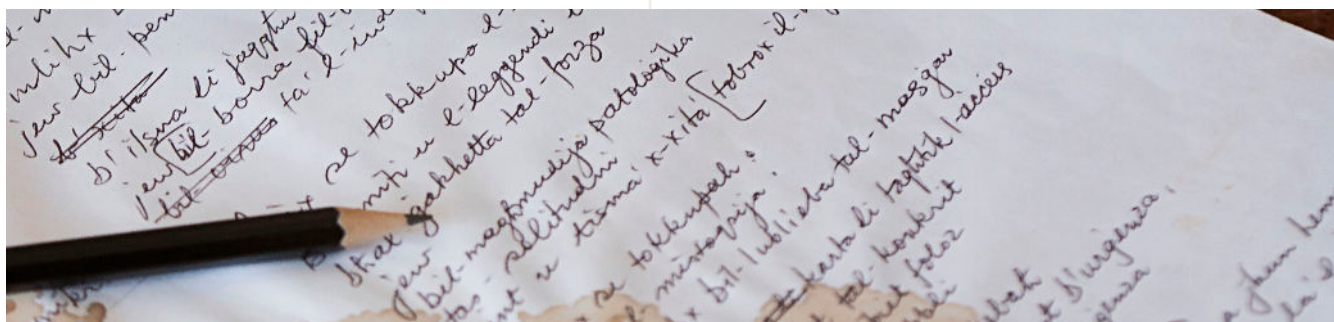
Hija komuni l-idea li l-editjar, il-qari tal-provi u l-editjar tal-manuskritt li ser jiġi stampat huma l-istess ħaġa - imma m'humex. Għandek tkun kapaċi tagħraf dawn id-differenzi u tiċċara mal-pubblikatur tiegħek dwar jekk għandhomx l-għan li jtejbu l-istil u l-mixja tal-kitba tiegħek, jew jekk humiex sempliċiment se jiżguraw li l-punti u l-virgoli humiex f'pothom. Fil-pubblikazzjoni, hija l-fehma komuni li l-manuskritt jgħaddi mill-editjar qabel ma jiġi ppubblikat, u li dokument li kien editjat xorta jkollu l-ħtieġa li jsirli l-qari tal-provi.

Editur huwa mitlub li jirrevedi u jbidel il-manuskritt ta' ktieb li se jiġi ppubblikat dalwaqt, bl-intenzjoni li jtejjeb il-mixja u l-kwalità generali tal-manuskritt. Editur huwa fil-libertà li jneħhi sentenzi sħaħ jew jikteb paragrafi sħaħ mill-ġdid. Edituri tajbin jikkoreġu wkoll żbalji ovvi li jiltaqgħu magħhom, madanakollu l-għan ewlieni tagħhom huwa li jużaw l-għarfien espert u l-intuwizzjoni tagħhom sabiex jiżguraw li dokument jagħmel sens, jaqtgħu t-tul, u jiċċaraw kwalunkwe ambigwiżà.

Il-qari tal-provi huwa l-proċess ta' eżaminar tal-aħħar abbozz ta' dokument jew test - wara li jiġi editjat - sabiex jiġi żgurat li m'hemm l-ebda żball. Qarrej tal-provi se jiċċekkja għall-iżbalji tal-ortografija, żbalji ta' punteggjatura, żbalji tipografiċi jew użu żbaljat ta' Malti jew Ingliż reġjonali (pereżempju jiġi żgurat l-użu ta' Ingliż Amerikan jew Ingliż Brittanniku fil-kuntest tiegħu).

L-editjar ta' test li ser jiġi stampat jinvolvi l-qari tal-provi - bl-istennija li l-konsistenza tal-istil tiġi żgurata ma' kontenut ieħor mill-kumpanija jew il-pubblikazzjoni. L-editjar ta' test li ser jiġi stampat huwa magħruf ukoll bħala "sub-

editing" fir-Renju Unit, fl-Awstralja u f'postijiet oħrajn. Fost il-miżuri ta' konsistenza hemm l-iżgurar li l-ismijiet, il-postijiet u d-dati dejjem huma trattati bl-istess mod. L-assistent editorjali għandu wkoll għarfien espert ta' gwidi tal-istil differenti u jista' jwettaq ukoll jivverifika l-fatti jew ikollu għarfien speċjalizzat f'qasam partikolari. Il-pubblikaturi għandhom il-gwidi tal-istil ippreferuti tagħhom u se jistennew li inti taċċetta dan il-gwida tal-istil għall-manuskritt tiegħek. Il-pubblikatur ser ikollu wkoll manwal ta' stil preferut u ser jistenna li l-awtur japplika dan l-istil (jew ser jeditja t-test hu stess f'dan l-istil).

Awtopubblikazzjoni

L-awtopubblikazzjoni żdiedet u nfirxet sew f'dawn l-aħħar snin u f'ħafna pajjiżi. L-idea bażika tal-awtopubblikazzjoni hija din: kulhadd jista' jkun pubblikatur. Inti s-sid tiegħek innifsek; għandek id-drittijiet kollha għall-ktieb tiegħek; se jkollok gwadann finanzjarju akbar milli normalment tiegħu mingħandu pubblikatur tradizzjonali - dejjem jekk tbiegħ kotba.

F'Malta, xi wħud mill-awturi li llum rebbieħa regolari tal-Premju Nazzjonali tal-Ktieb bħal Immanuel Mifsud u Alex Vella Gera bdew billi jippubblikaw il-kotba tagħhom huma stess. Eventwalment, meta l-kotba tagħhom saru aktar popolari, il-pubblikaturi ġew konxji mill-kwalità ta' xogħolhom, laqgħuhom fi ħdanhom u bdew jippubblikaw ix-xogħol li jiktbu. Awturi oħrajn seta' kellhom stejjer differenti.

Jekk tagħżel it-triq tal-awtopubblikazzjoni, kun żgur li ma tagħmilx hekk għar-raġunijiet żbaljati, forsi minħabba l-frustrazzjoni bil-metodu tradizzjonali ta' pubblikazzjoni.

L-awtopubblikazzjoni hija diffiċli u teħtieġ ħafna xogħol. Ir-realtà għal ħafna nies hija li l-awtopubblikazzjoni qas biss hija garanzija li l-ktieb tiegħek se jinbiegħ fil-ħwienet tal-kotba (il-ħwienet tant ikollhom talbiet minn awturi li jippubblikaw xogħolhom stess u li l-kotba tagħhom ma jinbiegħux u li ta' sikwit ma jistgħux jirritornawhom li minn esperjenza tgħallmu ma jzommuhomx u ma jordnawhomx ħlief għal xi ħadd li se jħallas).

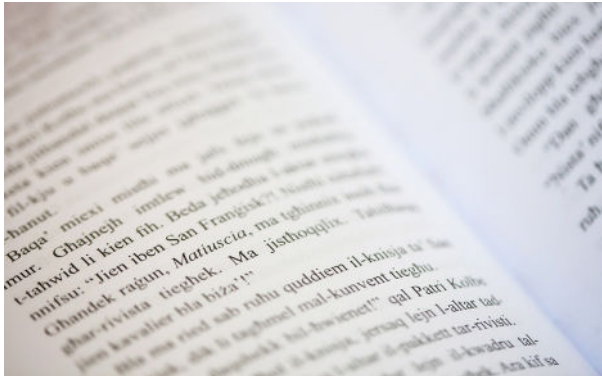
L-awtopubblikazzjoni hija industrija li qed tevolvi malajr b'ħafna kompetituri li qegħdin joħorġu informazzjoni ġdida l-ħin kollu. Il-pubblikaturi qegħdin kontinwament jaġġornaw il-faċilitajiet, l-infrastruttura u l-prezzijiet tagħhom.

L-awtopubblikazzjoni ta' ktieb stampat hija faċli. Tagħżel daqs għall-ktieb tiegħek, tiffurmattja l-manuskritt Word biex jaqbel mad-daqs magħżul, tbiddel id-dok Word għal wieħed PDF, toħloq l-arti tal-qoxra bil-Photoshop, taqlibha għal PDF, u ttella' kollox lill-istampatur jew awtopubblikatur tal-għażla

tiegħek u jkollok verżjoni preliminarja tal-pubblikazzjoni lura fi żmien ġimagħtejn (jew anke qabel) jekk jirnexxielek tiffurmattja kollox kif suppost. Imbagħad tista' tagħmel it-tibdil meħtieġ u tibgħat PDFs ġodda. Hija saħansitra aktar faċli sabiex tipproduċi ktieb elettroniku, b'mod partikolari meta tikkunsidra l-iffurmattjar u d-disinn tal-qoxra.

Barra minn hekk il-prezz ta' ktieb diġitali jista' jkun ħafna anqas minn dak ta' ktieb tradizzjonali, li jagħmilha aktar faċli li jinbiegħ. Ġeneralment il-kwalità ta' kotba li jkunu ġew stampati fuq talba (Print on Demand - POD) hija pjuttost diċenti.

Madankollu tinsieħ li kittieba tajbin jeħtieġu edituri saħansitra aħjar. Kemm jekk se tippubblika għal rasek jew għandek kuntratt ma' pubblikatur tradizzjonali xorta teħtieġ l-editjar. Imbagħad teħtieġ disinjaturi brillanti tal-qoxra, kummerċjanti immaġinattivi u nies li jirreklamaw b'konnessjonijiet tajbin. Dawn l-affarijiet kollha huma pprovduti minn pubblikatur tradizzjonali u ġeneralment

ma jiswewlewx ċenteżmu. Bħala awtur li se tippubblika għal rasek, jekk trid tevita li jidher li għamilt xogħol ta' kafkaf, jeħtieġ li tkun lest li tinvesti l-flus sabiex tikseb l-għajjnuna professjonali fl-oqsma kollha fejn ma teċċellax.

Hemm diversi kumpaniji li joffru soluzzjonijiet "lesti għall-użu", madanakollu dawn jiswew ħafna flus. Ma jinteressahomx jekk il-ktieb tiegħek jagħmilx suċċess. Qegħdin fl-industrija sabiex jaqilgħu l-flus. B'hekk, minħabba li wisq probabbli mhumix se jbiegħu ħafna mill-kotba tiegħek, jeħtieġ li jagħmlu l-flus b'margini kbar. Xi wħud mis-

servizzi huma utli, imma r-realtà hija li l-ktieb tiegħek qisu qiegħed fuq il-linja tal-fabbrika.

Allura l-ktieb tiegħek issa stampat. X'inhu l-pass li jmiss?

- Minħabba li l-awtopubblikazzjoni hija daqstant faċli, kulhadd għandu l-potenzjal li jkun awtur. Dan ifisser li qed tħabbat wiċċek ma' ħafna kompetizzjoni.
- Wieħed mill-iżvantaġġi ewlenin li jkollok aċċess faċli għad-dinja tal-kitba hija li l-maġġoranza ta' kotba awtopubblikati huma pjuttost ħżiena. L-ammont ta' kotba li jiksbu suċċess huwa wieħed żgħir ħafna.
- L-akbar żball li jagħmlu xi nies meta jippubblikaw xogħolhom stess huwa li ladarba jippubblikaw ktieb jistennu li se jibda jinbiegħ b'mod awtomatiku. Jekk se tippubblika l-ktieb tiegħek inti stess, mintix se tgħix bil-kitba. Se tkun qed tgħix bil-kummerċjalizzazzjoni. Awturi li jippubblikaw xogħolhom stess għandhom jistennu li se jqattgħu 10% ta' ħinhom jiktbu u 90% ta' ħinhom jikkumerċjalizzaw

il-ktieb. Kun ċert li tiflaħ għal xi ħaġa bħal din u li jkollok il-ħin.

- Minn dejjem xtaqt li tara l-ktieb tiegħek f'ħanut tal-kotba, imma l-ħwienet tal-kotba mhumix herqana li jkollhom ammont ta' kotba awtopubblikati. Huwa diffiċli li jkollok post tajjeb fil-ħanut għall-ktieb tiegħek, allura ċ-ċansijiet huma li hadd mhu se jara t-tliet kopji li jkollu l-ħanut. Barra minn hekk, l-ammont ta' flus li taqla' jonqos bil-bejgħ fil-ħanut.
- Ix-xogħol li għandek bħalissa żommu. Anke jekk hu tajjeb, hemm ċans tajjeb li l-ktieb tiegħek ma jinbiegħx. Jekk il-ktieb tiegħek huwa medjokri, tistennix li se jaqbad ritmu tajjeb ta' bejgħ. Anke jekk huwa kapulavur, hemm ċans tajjeb li mhux se jinħataf min-nies minn fuq l-ixkafef (xkafef fis-sens ta' xkafef virtwali, minħabba li ħafna kotba awtopubblikati lanqas biss jidhru fi ħwienet tradizzjonali). Fi kliem ieħor, il-kwalità mhijiex garanzija ta' suċċess. Għandek xorti tkopri l-flus li tkun ħriġt, aħseb u ara jkollok "suċċess" li jrendi sew.

PUBBLIKAZZJONI TRADIZZJONALI JEW AWTOPUBBLIKAZZJONI?

- Li tohloq ktieb awtopubblikat u li jidher professjonali u li ma jingħarafx minn ktieb ippubblikat minn pubblikatur tradizzjonali huwa diffiċli u kif semmejna, jeħtieġ investiment minimu ta' ftit eluf ta' euro (fi spejjeż editorjali u ta' kummerċjalizzazzjoni). Kotba "ta' vera" jieħdu madwar disa' xhur biex jiġu prodotti - ġeneralment ħafna itwal minħabba li hija diffiċli li kollox jiġi sew mal-ewwel.
- Il-pubblikazzjoni tradizzjonali hija l-unika mezz għal xi ħadd li jikteb kotba letterarji. Awtur li jikteb kotba letterarji huwa dipendenti fuq it-tifhir tal-kritiċi u premji letterarji bħall-Premju Nazzjonali tal-Ktieb sabiex jibnu r-reputazzjoni tagħhom u sabiex ikollhom segwitu. Fuq livell internazzjonali, kotba awtopubblikati mhumix eligibbli għal premjijiet ewlenin bħal Baileys, Costa u Man Booker, u li tkun

fil-lista għall-premju huwa l-unika mod li rumanz letterarju jista' jkun bestseller.

- Kotba ta' ġeneru mhux fittizju b'suġġett definit sew u bi stil li jiġbidlek l-attenzjoni jistgħu jmorru tajjeb fil-qasam tal-awtopubblikazzjoni, speċjalment jekk għandhom udjenza partikolari sabiex jiffokaw fuqha. Il-kotba reliġjużi huma eżempju perfett ta' dan. Fil-qasam tal-kotba tal-ġeneri, l-awtopubblikazzjoni tista' tisser suċċess għalik bħala awtur (jekk tista' tohloq bażi, jekk toghġbok il-kummerċjalizzazzjoni u jekk inti tajba fiha u xortik tajba). Ċerta ġeneri jmorru aħjar minn oħrajn bħar-rumanzi tal-ġeneru erotiku jew indie romance. Madanakollu l-maġġoranza ta' kotba ta' ġeneru fittizju - anke dawk minn pubblikaturi tradizzjonali - ibatu fis-suq, li hija r-raġuni għaliex pubblikaturi tradizzjonali jilqgħu x-xogħol ta' awturi veterani b'segwaċi leali.
- Kotba awtopubblikati rari jkollhom reċensjonijiet fil-gazzetti tradizzjonali -

mhux mingħajr ħlas għallinqas. Evalwaturi internazzjonali tal-kotba b'reputazzjoni tajba bħal Kirkus, Publishers Weekly u BlueInk Review issa qed joffru servizzi ta' reċensjonijiet speċjali bi ħlas immirati lejn awturi li jippubblikaw xogħolhom stess. Evalwatur freelancer jikteb kritika oġġettiva u ovvjament dejjem hemm il-possibbiltà li r-reċensjoni ma tkunx waħda favorevoli.

- L-għan ta' pubblikaturi tradizzjonali huwa li jippubblikaw kemm jifilhu kopji ta' ammont żgħir ta' kotba, filwaqt li kumpaniji internazzjonali tal-awtopubblikazzjoni jagħmlu l-flus billi jippubblikaw mitt kopja ta' mijiet ta' eluf ta' kotba. Il-ktieb awtopubblikat medju jbiegħ madwar 100-150 kopja - jew żewġ terzi sa tliet kwarti ta' ħbiebek u familtek flimkien, kif isostni artiklu ta' *Publishers' Weekly* bit-titlu 'Turning Bad Books into Big Bucks' (<https://www.publishersweekly.com/pw/print/20070806/15276-turning-bad-books-into-big-bucks.html>).

- L-irwol ta' pubblikatur tradizzjonali fl-industrija tal-kotba huwa wkoll sabiex iservi ta' għarbiel rigward xogħol li jista' jiġi ppubblikat u dak li ma jistax, madanakollu dawn il-kunsiderazzjonijiet huwa affettwati wkoll minn fatturi tas-

suq. Pubblikatur jieħu riskju finanzjarju meta jippubblika ktieb, għaldaqstant wieħed għandu jassumi li pubblikatur dejjem se jippubblika ktieb meta jkun jaf li l-ktieb huwa vijabbli mil-lat finanzjarju; madanakollu, f'xi każijiet, il-pubblikaturi

jistgħu jippubblikaw xi kotba minhabba prestiġju u minhabba l-valur tax-xogħol innifsu minflok għal gwadann finanzjarju, bħal ngħidu aħna fil-każ tal-poeżiji.).

NOTI DWAR AMAZON, IL-PUBBLIKAZZJONI U L-AWTO-PUBBLIKAZZJONI

- Amazon hija l-akbar kumpanija fil-bejgħ tal-kotba online fejn bażikament m'għandha l-ebda kompetizzjoni fost il-bejjiegħa tal-kotba online. Is-setgħa tremenda ta' negozjar u prezzijiet baxxi hafna ġejjin minn dan: id-dominanza tas-suq u l-ossessjoni bil-valur għall-klijent bħala parti integrali mill-istrategġja tal-kumpanija.
- Amazon saret pubblikatur hija stess, b'diversi stampaturi li jew xtrat jew ħolqot: "Bis-servizzi tal-awtopubblikazzjoni ta' Amazon tista' tipprova tilhaq udjenza internazzjonali. Tista' tippubblika l-ktieb tiegħek inti stess b'mod faċli u malajr

bi CreateSpace, il-ktieb digitali tiegħek b'Kindle Direct Publishing u toħloq ktieb awdjo b'ACX".

- Riċentement, fl-Istati Uniti, Amazon bdiet ukoll tespandi l-operat tagħha fi bliet bil-ħwienet tradizzjonali tal-kotba tagħha stess. Dawn il-ħwienet għandhom mudell kummerċjali rigidu ħafna li huwa differenti minn mudelli ta' ħwienet aktar inklinati lejn il-kultura u lejn il-komunità tal-ħanut indipendenti tal-kotba.
- Amazon qiegħda fil-proċess li tiżviluppa mudell ibridu ġdid għall-pubblikazzjoni li għandu l-għan li jieħu l-post ta' pubblikaturi tradizzjonali, li xi kultant tirreferi għalihom bħala pubblikaturi "legacy". Bl-istampatur ewlieni tagħha Encore, tagħzel ċerta titli awtopubblikati "eċċezzjonali" minn awturi "emergenti" u speċi teħodhom taħt il-kappa tal-Amazon.
- B'għexieren ta' eluf ta' bejjiegħa terzi kollha jissieltu għall-Buy Box li thalli qligħ sew,

il-kompetizzjoni hija ħarxa. L-Amazon Buy Box teżisti sabiex toffri l-aħjar valur monetarju possibbli lill-klijent. Din mhux dejjem tqis il-prezz baxx, imma kemm imur tajjeb ktieb fuq bażi kummerċjali wkoll.

- It-taqtigħa ħarxa bejn Amazon u Walmart, li qed twerwer l-akbar ditti fl-Istati Uniti, tapplika wkoll għall-kotba. Parti waħda minn din it-taqtigħa hija algoritmu li jaħdem sabiex iqabbli jew jissupera prezzijiet minn siti elettronici u ħwienet oħrajn. Walmart u Amazon jieħdu t-telf fuq il-bejgħ ta' kotba mibjugħa bi skont minħabba li l-pubblikaturi jitolbu 50% tal-prezz fil-lista. Eventwalment, dawn il-bejjiegħa se jkunu fil-pożizzjoni li jgħiegħlu lill-pubblikaturi jibaxxu l-prezzijiet tagħhom. Dan se jkompli jkisser il-profitti ta' pubblikaturi tradizzjonali. Minħabba li l-għan ta' Amazon huwa li joffri l-aktar prezz baxx fis-suq, il-pubblikaturi qegħdin taħt pressjoni dejjem ikbar sabiex ibiegħu l-prodotti tagħhom għall-prezz aktar

baxx, inaqgru minn - u xi kultant anke jeliminaw - il-marġini tal-profitt. Bit-taqtigħa tal-prezzijiet tal-kotba ta' Amazon, il-pubblikaturi mad-dinja kollha diġà tilfu ammonti kbar ta' dħul. Din is-sitwazzjoni qiegħda taffetwa wkoll id-dħul tal-awturi b'mod negattiv.

- It-taqtigħa tal-prezzijiet fuq il-kotba tradizzjonali tista' tkun tajba għall-konsumaturi fuq perjodu qasir ta' żmien, imma fl-aħħar mill-aħħar hija ta' dannu għall-industrija tal-pubblikazzjoni tal-kotba, minħabba li se tbiddel l-aspettativi tal-konsumaturi lejn prezzijiet tal-kotba dejjem aktar baxxi. Fuq perjodu twil ta' żmien, it-taqtigħa għall-prezzijiet tista' tkun ta' dannu lill-industrija b'mod fundamentali u tagħti daqqa ta' ħarta kbira lill-ħila tal-awturi futuri sabiex jiktbu jew jippubblikaw xogħlijiet godda.
- Jekk il-prezzijiet jikkollassaw, dan ifisser li r-royalties u l-ħlas minn qabel lill-awturi jisfawxaw ukoll.

Ftehim ta' pubblikazzjoni

Agenti

F'Malta m'hemmx agenti letterarji professjonali full-time. Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb jaġixxi bħala agent għall-awturi li jirbħu l-Premju Nazzjonali tal-Ktieb.

Jekk m'għandekx agent, kun żgur li taqra kwalunkwe kuntratt sew bir-reqqa u kun af x'inhum mistenni u xi jfisser.

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb
Il-Manwal tal-Awtur

Kif tifhem il-ftehim ta' pubblikazzjoni

Qabel ma tiffirma, għandek tiċċekkja il-ftehim ta' pubblikazzjoni bir-reqqa. Huwa importanti li tindirizza kwalunkwe dubju jew problema qabel tiffirma. Uża l-linji gwida ta' hawn taht sabiex ikollok fehma bażika tal-lingwaġġ fi ftehim ta' pubblikazzjoni u sabiex tkun taf x'tip u liema mistoqsijiet għandek issaqsi.

Hawnhekk hawn xi wħud mill-aktar affarijiet importanti li għandek tkun taf, fl-ordni li tipikament jidhru f'hafna mill-ftehim ta' pubblikazzjoni: deskrizzjoni tax-"xogħol", data ta' skadenza għall-pubblikazzjoni, drittijiet, drittijiet tal-awtur, drittijiet sussidjarji, royalties, hlas minn qabel jew pagament, bidliet sostanzjali, siltiet, antoloġiji u edizzjonijiet ġodda, xogħol ta' kompetituri.

DESKRIZZJONI TAX-"XOGĦOL"

Dan l-element ovju faċilment jista' jaqbiżlek. Kun żgur li x-"xogħol" deskritt fil-ftehim ta' pubblikazzjoni jiddeskrivi l-ktieb li ktibt (jew li mqabbaad tikteb b'kuntratt) b'mod affidabbli u shiħ sabiex tevita li jiġi rrifutat meta tibgħat il-manuskritt lill-EDITOR.

DATA TA' SKADENZA GĦALL-PUBBLIKAZZJONI

B'mod ġenerali, il-ftehim ta' pubblikazzjoni dejjem għandhom data ta' skadenza għal pubblikazzjoni, u jekk id-data ta' skadenza tinqabeż bil-ktieb għadu mhux ippubblikat, l-awtur ikun f'pożizzjoni biex jieħu l-ktieb banda oħra għall-pubblikazzjoni.

DRITTIJET

Id-drittijiet huma definiti skont il-midja, it-tul ta' żmien ('term') u t-territorju.

Drittijiet pjuttost standard li l-awturi jaġhtu lill-pubblikaturi jinkludu d-dritt sabiex il-ktieb jiġi ppubblikat bħala ktieb stampat b'qoxra iebba u/jew tal-karti - magħrufa bħala "trade paperback" (it-tipi ta' kotba li tara fil-ħwienet tal-kotba) u/jew "mass-market paperback" (bħal dawki mibjugħa f'supermarket - għalkemm din il-prattika għadha ma waslitx Malta) - flimkien mad-drittijiet assoċjati, bħad-drittijiet għall-ktieb awdjo jew ktieb elettroniku. Għandha tiġi speċifikata royalty għal kull mezz differenti (ara hawn taht).

PRINĊIPJU ĠENERALI

Ġeneralment, il-ftehim jiddikjara li l-awturi jirċievu d-drittijiet tal-awtur kollha tagħhom wara li l-ktieb ippubblikat tagħhom m'għadux disponibbli fil-forma stampata jew wara numru ta' snin, jekk ikun hemm ftehim fil-ftehim ta' pubblikazzjoni. Dan huwa intiż sabiex iwaqqaf lill-pubblikatur tiegħek milli jkollu kontroll fuq il-ktieb tiegħek għal dejjem. Id-drittijiet tiegħek jistgħu jmorru lura għandek jekk il-ktieb huwa ddikjarat li m'għadux disponibbli fil-forma stampata u jekk il-pubblikatur iħallsek anqas minn ċerta ammont ta' royalties f'euro kull sena.

Oqgħod attent għal frażijiet bħal "inkluż iżda mhux limitat għal" u "mezzi issa magħrufa jew imfassla aktar 'il quddiem". Dawn it-termini jistgħu jkunu indikazzjoni ta' lakuni fil-ftehim.

Fil-qosor, kif diġà msemmi fi "Drittijiet Miġburin u Dawk Mhux Miġburin" aktar 'il fuq, il-pubblikaturi ġeneralment jingħataw drittijiet speċifiċi li se attwalment se jużaw, filwaqt li l-awtur jirriżerva d-drittijiet kollha mhux speċifikament mogħtija.

DRITTIJET SUSSIDJARJI

Wieħed għandu jkun konxju mid-dritt tal-pubblikatur li jagħti drittijiet sussidjarji.

Jekk il-pubblikatur jitlob lill-awtur sabiex jagħti drittijiet sussidjarji, dawn id-drittijiet għandhom ikunu aċċertati bis-shiñ fil-kuntratt.

ROYALTIES

Il-kittieba ġeneralment huma mħallsin royalty abbażi tal-bejgħ tal-ktieb tagħhom. Il-mod kif din is-sistema taħdem mhux ikkumplikata ħafna. Ġeneralment il-pubblikaturi joffru li jhallsu minn qabel kontra r-royalties. Sabiex tkun taf kemm tista' taqla' flus mill-ktieb tiegħek, jehtieg li inti stess tifhem kif jaħdmu l-hlasijiet minn qabel u r-royalties u xi jfissru għalik.

Il-pubblikaturi jistgħu jużaw metodi differenti ta' pagament. Xi wħud jistgħu joffru pagament bil-quddiem jew pagamenti f'royalties jew jistgħu joffru t-tnejn skont il-ktieb u l-awtur.

Internazzjonalment, ir-royalties fuq il-prezz ippubblikat ta' kotba kummerċjali tipikament ivarjaw:

- minn 10% sa 12.5%, bi 15% għal awturi stabbiliti u kotba b'qoxra iebsa;
- minn 7.5% sa 10% għal kotba b'qoxra tal-karti, li jibqgħu telgħin sa 12.5%;
- 25% għal kotba elettronici.

Xi publikaturi jistgħu joffru royalties aktar baxxi, u ta' sikwit ibbażati fuq il-prezz rċevut (ara isfel "Prezz ippubblikat jew prezz irċevut?"). Dawn il-figuri huma biss stimi relattivi sabiex jagħtu indikazzjoni tas-suq internazzjonali tal-ktieb u jistgħu ma jirriflettux ir-realtà fattwali ta' ftehim ta' pubblikazzjoni għo Malta, fejn jistgħu jigu stabbiliti arrangamenti mfassla mal-awtur.

Ir-royalties ta' sikwit huma offriti fuq skala flessibbli jiġifieri tista' tigi offrut 7.5% sat-tali numru ta' kopji ta' qoxra iebsa mibjugħa, u wara dan 10% fuq edizzjoni b'qoxra tal-karta.

Xi ftehim ta' pubblikazzjoni jista' jkollu t-tip

ta' kliem - generalment imrekknin fl-aħħar ta' sezzjoni twila li tiddeskrivi r-royalties li l-pubblikatur se jhallas għal kull tip ta' ktieb li jippubblika - simili għal dan li ġej: "Jekk il-ktieb jinbiegħ bi skont li mhuwiex tagħna u tas-soltu, ir-royalties imsemmija hawn fuq jitnaqqsu bin-nofs". Dan ifisser li jekk il-pubblikatur ibiegħ il-ktieb lil bejjiegħ bl-ingrossa b'rata li mhux is-skont tiegħu jew tas-soltu - ngħidu aħna, 51% skont fuq il-prezz tal-pubblikazzjoni, minflok il-50% "tas-soltu" - il-pubblikatur se jhallas nofs ir-royalties li kieku jhallas lill-awtur. Għandu jkun hemm lingwaġġ aktar specifiku, bħal: "Jekk il-ktieb jinbiegħ bi skont ta' aktar minn 55% tal-prezz tal-pubblikazzjoni, imbagħad ...".

Meta nsemmu l-prezz, ir-royalties kollha jistgħu jkunu speċifikati bħala persentaġġ tal-"pubblikazzjoni" jew Prezz bl-Imnut Issuġġerit (Suggested Retail List Price (SRLP)) jew Prezz bl-Imnut Irrakkomandat (Recommended Retail Price (RRP)) tal-ktieb (ara hawn taht għal aktar informazzjoni dettaljata). Meta tevalwa żewġ offerti differenti, kun żgur li

qed tagħmel paragun bejn l-istess fatturi; ir-royalties għandhom ikunu persentaġġ tal-istess haġa, Jekk il-pubblikatur jinsisti li jibbaża r-royalties fuq "id-dħul nett tal-pubblikatur", regola ġenerali tajba sabiex tikkalkola kemm se taqla' flus mill-ktieb tiegħek hija li taqsam ir-royalty offruta f'żewġ nofsijiet, minhabba li l-pubblikatur jbiegħu kotba lil tal-ħwienet bi prezz li bejn wiehded u ieħor huma 50% anqas mill-prezz tal-pubblikazzjoni. Għaldaqstant, 20% tad-dħul nett tal-pubblikatur huwa bejn wiehded u ieħor ekwivalenti għal 10% tal-prezz tal-pubblikazzjoni (tista' taqra aktar dwar dan fis-sezzjoni "Skontijiet tal-pubblikaturi" hawn taht).

Ir-rati tar-royalties tal-kotba elettronici għall-pubblikaturi kummerċjali ewlenin għalissa jinstabu stabbli b'25% tad-dħul tal-pubblikatur. Dan huwa bil-maqlub għal tradizzjoni antika fil-pubblikazzjoni tal-kotba, fejn l-awturi u l-pubblikaturi effettivament jaqsmu d-dħul nett mill-bejgħ tal-kotba (dan huwa kif l-industrija waslet għar-rata standard - internazzjonali - tar-royalty tal-kotba b'qoxra iebsa ta' 15% tal-prezz tal-pubblikazzjoni).

HLAS MINN QABEL JEW PAGAMENT?

Ħlas minn qabel ismu miegħu, u r-royalties fuq il-bejgħ tal-ktieb jistgħu jkunu ddebitati kontri. Ħlas minn qabel huwa bonus ta' ffirmar li huwa negoziat u mħallas lill-awtur qabel jiġi ppubblikat il-ktieb.

Il-ħlasijiet minn qabel għandhom diversi forum, madanakollu struttura komuni ta' ħlas minn qabel użata ta' sikwit fl-industrija

PRINĊIPJU ĠENERALI

Kun ċert li r-royalties tiegħek jilhqqu l-istandards tal-industrija. Ir-royalties ma jistgħux jitnaqqsu b'mod drastiku permezz ta' kundizzjonijiet speċjali li jistgħu jippermettu lill-pubblikatur li joffri skontijiet qawwijin għas-skapitu tiegħek. Inkludi klawnsola ta' awditjar fil-kuntratt tiegħek sabiex inti jew ir-rappreżentant tiegħek tistgħu teżaminaw ir-rekords tal-bejgħ tal-pubblikatur b'rabta max-xogħol tiegħek. Kif imsemmi hawn fuq, il-pubblikatur m'għandux jiehu lura parti mill-ħlas minn qabel tiegħek jekk ir-royalties tiegħek ma jkoprox dak il-ħlas.

tal-kotba hija l-ħlas iddebitat kontra qligħ ta' royalties futuri, li jfisser li għal kull ewro li tircievi fi ħlas minn qabel, trid taqla' ewro mill-bejgħ tal-kotba qabel ma tibda tircievi kwalunkwe ħlas ta' royalties oħrajn.

Pereżempju, jekk kelli nircievi €1,000 bħala ħlas minn qabel b'rata tar-royalties li taħdem b'€1 għal kull ktieb mibjugħ (ir-royalties huma mkejla b'persentaġġi, imma għal skop ta' spjega se nżommuha sempliċi), iridu jinbiegħu 1,000 ktieb sabiex tagħmel tajjeb għall-ħlas minn qabel tiegħek. Wara li l-pubblikatur jagħmel tajjeb għall-ħlas minn qabel tiegħek, inti tibda titħallas royalties fuq bejgħ sussegwenti, abbażi tal-persentaġġi sottolineati fil-ftehim tal-pubblikazzjoni.

Għandek tagħraf tiddistingwi bejn ħlas minn qabel iddebitat kontra royalties u pagamenti, li m'għandhomx x'jaqsmu ma' royalties.

Dejjem haġa tajba li jkollok ir-royalties, minkejja li jistgħu jkunu baxxi, għaliex b'hekk tkun tista' tibbenefika mill-bejgħ eżistenti tal-ktieb tiegħek. Madankollu, f'ċerta każijiet,

jekk il-pubblikatur awiċinak biex tikteb ktieb partikolari jew parti minn manuskritt, għandek tiddeċiedi jekk taċċettax ix-xogħol fuq bażi ta' pagament biss jew le. Madankollu, l-assocjazzjonijiet tal-awturi ġeneralment huma kompletament kontra din il-prattika. Il-parir ġenerali huwa li tinsisti fuq pagament anke jekk il-pubblikatur mhuwiex kapaċi jbiegħ il-ktieb.

Normalment h'as minn qabel mhuwiex rimborżabbli, diment li l-awturi jissodisfaw il-parti tagħhom mill-ftehim. Dan il-h'as jista' jsir mal-iffirmar tal-kuntratt, meta jiġi mibgħut u aċċettat il-manuskritt, mal-pubblikazzjoni, jew maqsum ma' dawn it-tliet stadji. Jekk il-ktieb huwa miktub u ma jeħtieġ aktar xogħol, il-h'as minn qabel jista' jsir f'żewġ partijiet: mal-iffirmar u mal-pubblikazzjoni. F'xi każijiet il-pubblikatur jista' jkun irid iħallas parti mill-h'as minn qabel mal-pubblikazzjoni tal-ktieb b'qoxra tal-karta (ta' sikwit però mhux dejjem sena jew diversi xhur wara l-pubblikazzjoni tal-ktieb b'qoxra iebsa, jekk ikun hemm), imma ovvjament huwa fl-interess tiegħek li tithallas kemm jista' jkun malajr. Tinsix tqis l-implikazzjonijiet tat-taxxa ta' kwalunkwe arrangament li qbilt fuqu.

NOTI IMPORTANTI

- **BIDLIET SOSTANZJALI.** Il-kuntratti jistgħu jistipulaw li trid tapprova kwalunkwe bidla sostanzjali li l-edituri

jew l-assistenti editorjali jew it-tradutturi jagħmlu f'xogħlok, sabiex ma thallix lill-pubblikatur ibiddilek kliem mingħajr l-approvazzjoni tiegħek. Madankollu, anke jekk l-awtur għandu l-aħħar kelma rigward il-manuskritt, wieħed jassumi li jekk qbilt li tibgħat il-manuskritt tiegħek lil publikatur, inti qiegħed taqbel ukoll mal-istili u l-h'sibijiet ippreferuti tat-tali publikatur, u allura se taqbel mal-parir tal-editor tiegħek.

- **SILTJET, ANTOLOGIJI, U EDIZZJONIJIET ĠODDA.** Il-kuntratti ġeneralment jiddefinixxu l-fatt li l-pubblikatur jeħtieġu l-awtorizzazzjoni tiegħek sabiex jagħtu liċenzji għal siltjet, antologiji u edizzjonijiet ġodda.
- **XOGHOL LI JIKKOMPETI.** Il-pubblikatur jistgħu jagħmlu pressjoni fuq l-awturi sabiex jinkludu klawnsoli fil-kuntratt tagħhom li jwaqqfuk milli tohloq "xogħol li jikkompeti" dwar suġġetti simili għal dawk li hemm fil-ktieb tiegħek.

- **IT-TIENI PUBBLIKAZZJONI.** Il-pubblikaturi ġeneralment jinkludu klawnsola fil-kuntratt li tobbliga lill-awturi sabiex jippublikaw it-tieni ktieb tagħhom mal-pubblikatur.
- **UŻU U HLAS MINN XOGHLIJET DERIVATTIVI.** Bl-istess mod li awtur jirċievi ħlas minn publikatur, awtur irid ukoll jinnegozja kuntratt u jirċievi ħlas meta jsir film ibbażat fuq il-ktieb ta' awtur.
- **DRITTIJET TAT-TRADUTTUR.** Il-prattika ġenerali f'Malta hija li t-tradutturi tal-letteratura jithallsu somma fissa abbażi tar-rati tat-traduzzjoni komuni Ewropej, filwaqt li l-awtur iżomm id-drittijiet ekonomiċi tat-traduzzjoni. Madankollu, jista' jsir arrangament differenti bil-miktub bejn l-awtur u t-traduttur għall-kondiviżjoni tar-royalties.

Il-prezzijiet u l-industrija tal-kotba

SKONTI TAL-PUBBLIKATURI

Is-skonti jehtiegu spjegazzjoni, għalkemm huma daqsxejn antipatki biex taħdem bihom. Il-pubblikaturi jbiegħu l-kotba lill-bejjiegħa tal-kotba bi skont minn fuq il-prezz tal-pubblikazzjoni, li jista' jvarja minn 35% għal ħwienet tal-kotba indipendenti żgħar sa 60-

70% jew anke aktar, għall-ktajjen ta' ħwienet, is-supermarkets u bejjiegħa tal-kotba online, li jixtru bl-ingrossa. Ġeneralment, il-prezz bl-ingrossa Malti ta' kotba lill-ħwienet tal-kotba huwa bi skont minimu ta' 50%, madankollu l-katina tal-ħwienet tal-kotba f'Malta, l-Agenda, proprjetà ta' Miller Distributors, taf anke titlob rata iktar għolja.

NOTA: Bi skont tipiku ta' 50% fuq il-bejgħ tal-kotba permezz tal-ktajjen ta' ħwienet tal-kotba ta' €20, il-pubblikatur jieħu €10 (qabel it-taxxa) mill-bejjiegħ tal-kotba sabiex ikopri l-ispejjeż kollha, inkluż ir-royalties tal-awtur, spejjeż ġenerali u distribuzzjoni, u l-ispiża tal-produzzjoni tal-ktieb. Il-margini tagħhom huma pjuttost iebsin.

Skontijiet għoljin imħallsa lil supermarkets, ktajjen ta' ħwienet jew bejjiegħa tal-kotba online jinvokaw il-klawsola ta' "skont għoli", jiġifieri li l-awtur jieħu royalty aktar baxxa b'mod sostanzjali fuq kopji mibjugħa b'dan il-mod.

Fl-Istati Uniti tal-Amerika, fejn m'hemmx żamma tal-prezzijiet tal-bejgħ bl-imnut fuq il-kotba, is-skontijiet kienu soġġetti għal negozjar għal hafna snin (għalkemm il-pubblikaturi Amerikani suppost jagħtu l-istess skont lill-bejjiegħa tal-kotba kollha). Fir-Renju Unit, it-tneħħija tan-Net Book Agreement fissret li hemm aktar pressjoni fuq is-skontijiet, minħabba li l-bejjiegħa tal-kotba jridu lill-pubblikaturi sabiex itejbu t-termini tagħhom

sabiex jgħinuhom jippromwovu l-kotba rigward prezz. Hafna pubblikaturi jemmnu li r-Renju Unit għandu l-ogħla skontijiet fid-dinja, però s-skontijiet huma taħt pressjoni fil-pajjiżi fejn l-Ingliz huwa l-lingwa ewlenija, hekk kif il-pubblikaturi u l-bejjiegħa tal-kotba jippruvaw iżommu l-margini tagħhom.

Franza għandha l-liġi dwar il-Prezz Fiss tal-Ktieb (Fixed Book Price - FBP) li ilha fis-seħħ sa mill-1981. L-FBP jeżisti wkoll fl-Argentina, l-Awstrija, il-Ġermanja, il-Greċja, l-Iżrael, l-Italja, il-Ġappun, il-Libanu, il-Messiku, l-Olanda, Norveġja, Portugall, Slovenja, Korea t'Isfel u Spanja. Illum, f'pajjiżi mingħajr l-FBP, il-katina tal-ħwienet tal-kotba hija ddominata mis-supermarkits u bejjiegħa fuq l-Internet, li jistgħu jaffordjaw l-instigazzjoni ta' "gwerer tal-prezzijiet", fejn joffru skontijiet kbar fuq kotba li għadhom kif ġew ippubblikati u bestsellers fuq il-prinċipju ta' «loss leader». Għall-kuntrarju, ġewwa Franza pereżempju, il-bejjiegħa jistgħu jagħtu biss skont massimu ta' 5% lill-konsumaturi. Il-bejjiegħa tal-kotba jikkompetu mhux abbażi ta' prezz, imma fejn

tidhol varjetà ta' kotba għall-bejgħ, il-post u l-kwalità tas-servizz tal-konsumaturi tagħhom.

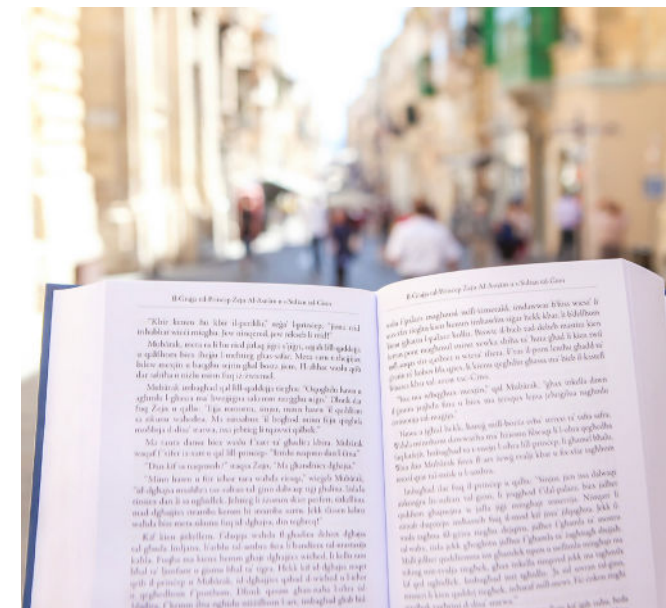
STUDJU TA' KAŻ: Pubblikatur minn New York u royalties - minn: 'The Business of Publishing' (in New York) – <https://www.alanjacobson.com/writers-toolkit/the-business-of-publishing/>

PREZZ IPPUBBLIKAT JEW PREZZ IRĊEVUT?

Ir-royalties jistgħu jkunu bbażati jew fuq persentaġġ tal-prezz ta' pubblikazzjoni tal-ktieb (RRP jew SRLP) jew ibbażati fuq dak li jissejjaħ "prezz irċevut", jiġifieri persentaġġ mid-dhul nett tal-pubblikatur mill-bejjiegħa tal-kotba, li hija figura hafna aktar baxxa.

Pubblikaturi edukattivi (li jiffukaw fuq kotba għall-iskejjel) u publikaturi akkademiċi (li jippubblikaw kotba għall-istudenti u x-xogħol tal-akkademiċi) generalment jaħdmu bi prezz irċevut, filwaqt li publikaturi kummerċjali generalment jaħdmu b'royalties tal-prezz ippubblikat.

Il-bejgħ għall-esportazzjoni generalment huwa fuq il-prezz irċevut minħabba l-ispejjeż akbar ta' bejgħ u distribuzzjoni għall-pubblikatur. Fl-ippubblikar kummerċjali hemm ukoll tendenza lejn il-prezz irċevut, minħabba l-iskontijiet għoljin imsemmija hawn fuq li l-pubblikaturi jagħtu lill-bejjiegħa tal-kotba.

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb © 2017

Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb

Central Public Library,
Prof. Joseph J. Mangion Street,
Floriana FRN 1800
Malta

T +356 27131574

E joe.debattista@gov.mt

